Ե. ՏԱՐԻ — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1902 — Թիւ 464

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար
Տարեկան 12 Ֆր.
Վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի
համար տարեկան 15 »
Վեցամսեայ 8 »

Ամերիկայի համար
Տարեկան 3 տոլ.
Վեցամսեայ 1.50 »

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսի համար 20 սանթիմ է. Երեքէն աւելի անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կըլլայ:

Վառնայի համար ձ՛ոքէ 10 սանթիմ

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ՝ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ եւ դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին:

Редакция на вѣстникъ
„Шаржумъ"
Варна

Redaction du journal
„Charjoum"
Varna (Bulgarie)

Արտասահմանի համար ձեռքէ
)(20 ՍԱՆԹԻՄ)
Պուլկարիոյ համար ձեռքէ
)(15 ՍԱՆԹԻՄ)(

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

☛ «ՇԱՐԺՈՒՄ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ ☚

ԱՆԷ՛ԾՔ

Ո՛վ հայ հարուստներ, մետաղէ սրտով,
Դո՛ւք, որ չէք զգար գեղջուկին անո՛ւք.
Մէկ է ձե՛զ համար՝ սնգուրին անունք,
Բաւ է որ՝ ապրիք դուք կեանք մ'անվրդով,
Ո՛վ հայ հարուստներ, մետաղէ սրտով։

Ո՛վ դո՛ւք, հայրենի ջոջեր փառասէրք,
Ձեզ դեռ չմեղմեց արեան գէտ ու հով,
Ու կղպէք դուք ձե՛ր արկղին ուժով,
Զանգաք մէկ կէտն հաշուին կոյր ու բիրտ,
Ո՛վ դո՛ւք, հայրենի ջոջեր փառասէրք։

Դո՛ւք տեսաք, ինչպէ՛ս մահուան սեւ փողար
Ծաղկալից դաշտեր անապատ ըրաւ.
Էհ, դուք անզոր էք, անխիղճ էք իրաւ
Որ այս ֆանդուլին առջեւ չէք դողար.
Դուք տեսաք անհոգ մահուան՝ սեւ փողար։

Անէ՛ծք պաշտասանց ձեր այն պարծարերուն,
Որոնց փառքին պատեր մրման խուլ՝
Դա՛րն լացերուն, գոչերուն անդուլ՝
Մատաղ հայ աղջկանց, կանանց մահամերձ.
Անէ՛ծք պաշտասանց ձեր այն պարծարերուն։

Անէ՛ծք ձեզի ալ, ձեր դրամին ալ,
Որ դեռ չէ՛ք բոլոր փշրեր սեւ աղէտ
Բաղդըն հայութեան եւ վէճ կռուի դէմ
Դեռ կը յամառիք անտարբեր մընալ.
Անէ՛ծք ձեզի ալ, ձեր դրամին ալ։

Անէ՛ծք ձեզի որ կ'ատէք սուր ու զէնք,
Եւ հայ հերոսին չէք փիկուէք ու քէր.
Կ'ատէ՛ք քաջերը ճորտի, պարզեւ
Որ խրոխտ ձայնեն. «ամէնք կռուի կոչենք».
Անէ՛ծք ձեզի, որ կ'ատէք սուր ու զէնք։

Անէ՛ծք ձեզ, այո՛, ձեզ՝ որ չէք փութար
Տալու մըր մեծաղ հայուհեաց ըշան,
Փշուր մը հացի՝ հայուն անօթեալ.
— Եւ իմ զայրոյթս զգնէք անտարբե՛ր —
Անէծք ձ՛եզ, այո՛, ձեզ՝ որ չէք փութար։

Արդա՛ր է Աստուած, անիծէ բո՛ղ ան՝
Եասմով, շուայտ ձեր այդ կեանքը ա՛ն.
Եւ որ մը խոր ցաւս ու սեւ փորին՝
Ձեր չորցած զանկեր բո՛ղ սարսին, դողան...
Արդա՛ր է Աստուած, անիծէ՛ բող ան։

ՎԻՏԱ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԳՈՐԾԵՐ

Էօտօրէնի վերջին թիւին մէջ ծանօթ հայասէր պ. Լըռուա Պօլիէօ հետեւեալ ուշագրաւ յօդուածը հրատարակած է, զոր թարգմանաբար կ'արտատպենք իր կարեւորութեանը համար:

Ո՛վ որ քաջութիւնը ունի առանց կողմնամտութեան նկատելու պալքանեան երկիրներու յուզումը և Թուրք կայսրութեան ներքին խռովութիւնները, պիտի համոզուի թէ Արեւելքի կացութիւնը տարօրինապէս վրդովիչ է: Անիկա չի կրնար աւելի երկար տեւել՝ առանց ենթարկելու Թուրքիան և հետեւապէս Եւրոպան զինուած կռիւներու վտանգին, որուն ոչ ծաւալը ոչ ելքը կարելի է նախատեսել:

Եթէ Արեւելքի ժողովրդոց տառապանքը, եթէ Մակեդոնիոյ քրիստոնեաներուն կրած ստորնութիւններն ու տուայտանքը, եթէ Հայաստանի լեռնադաշտերուն վրայ ամբողջ ժողովուրդի մը բնաջնջման ձեռնարկը որ յամառօրէն առաջ կը տարուի, չեն կրնար շարժել մեր եսասիրութիւնը, պետական մարդոց խոհեմութիւնը և դիւանագէտներու արթնութիւնը չեն կրնար անտարբեր մնալ Մակեդոնիոյ և Հայաստանի մէջ յարաճուն խառնակութեան և ապստամբներու հաւաքմանց: Եւրոպիոյ ինչպէս Ասիոյ մէջ, Սուլթանը կը ջանայ բարեկարգութիւնը սարսափով վերահաստատել: Թալանը, բռնաբարումը, կոտորածը եղած են իր կառավարական սովորական միջոցները՝ Վարտարի և Ստրումայի հովիտներուն մէջ, ինչպէս Վանայ լճին ափերուն և Վերին Եփրատի ցից եզերքներուն վրայ: Մակեդոնիոյ քրիստոնեաները, Սլաւները մանաւանդ իրենց կարգին բնաջնջումի վտանգին տակ կը տեսնեն ինքզինքնին: Բայց որովհետեւ գէթ դաշտերուն մէջ թիւի առաւելութիւնը ունին իրենց կողմը, որովհետեւ կրնան կրթնիլ Իշխանապետութեան իրենց պուլկար եղբայրներուն, կը ձանձրանան ճիտերնին խողխողիչներուն երկարելէ: Երիտասարդութեան ընտրելագոյն մասը կը թողու քաղաքներն ու գեղերը և լեռան զինուած հրոսախումբերը կերթայ ստուարացնել:

Եթէ ձմեռը մօտ չըլլար, ընդհանուր ապստամբութենէ մը կը վախցուէր: Մակեդոնիոյ այսօրուան կացութիւնը համանման է Հերսէկ—Պոսնայի կացութեանը 1876ին. կամ աւելի ճիշդը՝ յոռեգոյն է, վասնզի Սուլթանին կողմէ նահանգին մէջ կատարուած գործքերը կը հարստահարեն ու կ'աւերեն զայն և իրենց ծայրայեղութիւններովը կը գայրացնեն քրիստոնեայ դժբախտ ժողովուրդները:

Եթէ եւրոպական դիւանագիտութիւնը չկարենայ չարիքին առաջքը առնել, Մակեդոնիոյ մէջ պիտի պատահի ինչ որ պատահեցաւ երբեմն Պոսնայի մէջ: Գարնան ապստամբութիւնը ամենուրեք պիտի տարածուի հոն, Պուլկար կառավարութիւնը, ինչպէս առտենօք Սերպիան ու Մոնթենեկրօն, ուզէ չուզէ պիտի մղուի բացէբաց պաշտպանել Մակեդոնիոյ քրիստոնեաները: Սերպիան չպիտի ուզէ ետ մնալ: Ռուսիան եւս, հակառակ Աւստրիոյ—Հունգարիոյ հետ իր համաձայնութեան և Ծայրագոյն Արեւելքի իր մտադրութեանը, չը պիտի կրնայ անզգած հանդիսատես ըլլալ իր օրթոտոքս եղբայրներուն պայքարներուն եւ մանաւանդ անոնց ջախջախումին: Եւ այսպէս, դիւանագիտութեան անհեռատեսութեամբը կամ լաւ եւս կառավարութեանց անտարբերութեամբը կամ վատասրտութեամբը Եւրոպա պիտի կրնայ դահավիժուիլ Արեւելեան նոր պատերազմի մը, որմէ պիտի ծագէր համաշխարհային պատերազմ մը՝ նկատի առնելով աշխարհի կացութիւնը:

Ասոնք իսկապէս մթին հեռանկարներ են. անոնք դիտմամբ

սեւցած չեն անոնց համար որ դէպքերուն կը հետեւին եւ պատմութիւնը կը յիշեն։ Թուրքիոյ մէջ կրակը երկար ատեն կ'անթեղուի. յետոյ հրդեհը յանկարծ կարծարծի, սուկացնելով եւ շուարեցնելով դիւանագէտները որոնք, դեռ առջի օրը, չէին ուզեր ատոր հաւատալ։ Մակեդոնիոյ, Հին Սերպիոյ, Ալպանիոյ կացութիւնը այս է այժմ։ Եթէ Եւրոպան չուզեր որ իր հանգիստը վրդովի այս օսմ. նահանգներուն այստամբութեամբը, ժամանակ է որ ան ականջ կախէ անոնց բողոքներուն եւ հեծիւններուն։

Ու Եւրոպան ի՞նչպէս կրնայ հետաքրքրուիլ արեւելեան այս խեղճ ժողովրդոց վիճակին եթէ ոչ դիւանագիտական միջամտութեամբ մը։ Եւ եթէ կուզուի որ այս միջամտութիւնը արդիւնաւոր ըլլայ եւ ազդեցիկ, ուրիշ ի՞նչ միջոց գործածել եթէ ոչ համաժողով մը, եթէ չըլլայ վեհաժողով մը։

Անշուշտ, ակէրաթիւնները կրնան դիմումներ ընել Դրան եւ նոյնիսկ Եըլտըզ—Քէօշկ։ Բայց փորձով սորված ըլլալու են բարեկամական դիմումներուն անզօրութիւնը, որոնց Դուռն ու Սուլթան մինչ կը պատասխանեն խուսափողական բանաձեւերով եւ պատրական խոստումներով։ Եւրոպան այնքան լաւ գիտէ աս որ իր լռութեան եւ իր անշարժութեան պատճառներէն մէկը աս է՝ գարասկիզբը անպատուող ձարբարոութեանց հանդէպ։

Մէկ ազդու եւ մէկ լուրջ միջոց միայն կը մնայ օսմ. կառավարութեան նենգամտութեան կամ անզօրութեան դէմը, այն է՝ Պերլինի դաշնագրին ստորագրող տէրութեանց միջեւ համաձայնութիւն մը՝ միահաղոյն գործակցութեան մը համար. եւ այդ համաձայնութիւնը, կը կրկնենք, ուրիշ ձեւով չի կրնար ըլլալ եթէ ոչ եւրոպական համաժողովով մը։

Արեւելքի, նոյն իսկ Թուրքիոյ մէջ շատ խնդիրներ կան որոնք այսօրինակ համաժողովի մը գումարումը պիտի թելադրէին։ Պերլինի դաշնագրին շատ մը հիմնական պայմանները ձեռած տառ մնացած են. եւրոպական համաժողով մը միայն կրնայ հրակել եւ նախագահել անոնց գործադրութեանը, ինչպէս արդէն կը նախատեսէ նոյնինքն Պերլինի դաշնագիրը։

Համաժողով մը որուն առարկան այսքան սահմանափակ է եւ որո՛չ չի կրնար վրդովել ոչ կառավարութիւնները եւ ոչ խաղաղութեան բարեկամները։ Փոխանակ վէճերու դուռ բանալու, անիկա անոնց առաջքը պիտի առնէ։ Թուրքիա ինքն իսկ եւ Սուլթանին հպատակ բոլոր ժողովուրդները հրճուանք միայն պիտի զգային անով. վասնզի անոնց խաղաղութիւնն ու ապահովութիւնը երաշխաւորելու միակ միջոցն է. եւ եթէ նիւթական շահերն ալ նկատի առնուելու արժանի են, նոյնը պիտի ընենք Թուրքիոյ Դանձին եւ իր եւրոպացի պարտատէրներուն համար. կայսրութեան մէջ խաղաղութեան եւ բարեկարգութեան հաստատումին տեւողութենէն է՛ն առաջ անոնք պիտի օգտուին։

Համաժողովին գործը պիտի ըլլայ Պերլինի դաշնագրին չգործադրուելէն առաջ եկած բոլոր խնդիրները լուծել. եւ ատոր համար՝ յաճախ պիտի բաւէ անոնց գործադրութիւնը պահանջել։

Գլխաւորաբար հայկական խնդիրը. Ասիոյ ազգերուն ամէնէն եւրոպականին արիւնաշաղախ բեկորները ազատելու համար կը բաւէ հրաւիրել Դուռը որ յարգէ Պերլինի դաշնագրին 61րդ. յօդուածը. եւ որովհետեւ այդ դաշնագիրը ատոր կը հարկադրէ օսմ. կառավարութիւնը, կը բաւէ ստիպել Սուլթանը որ պետութեանց ներկայացնէ իր հայ հպատակներուն ապահովութեանը համար այսուհետեւ ձեռք առնելիք միջոցները։

Նոյնը Մակեդոնիոյ եւ եւրոպական այն նահանգներուն համար որոնք Պերլինի մէջ Սուլթանին ուղղակի տիրապետութեանը տակ դրուեցան։ Համաժողովին կը մնայ պահանջել հիմնարկումը եւ գործադրութիւնը այն հաստատութեանց որոնք այն նահանգներուն կապահովէին 1878ի վեհաժողովին խոստացած օգուտներն ու երաշխիքները, զորս քառորդ դար ետքը դեռ Դուռը կը մերժէ իրենց։

Յօդուածագիրը յուծուելիք քանի մը հարցեր եւս յիշելէ յետոյ, իր առաջարկած համաժողովին գումարման նախաձեռնութեանը կը փափաքի որ Ֆրանսաստանձնէ։

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Լիմասոլ, 23 Յուլիս.

Տաժանելի աքսորէ մը ետք անհաղրեթէ մէկուկէս տարիէ ի վեր աղատ եմ ու կը գտնուիմ Կիպրոս։ Բայց որո՞ւն մաքէն կ'անցնէր թէ այս կղզին աւելի գէշ աքսորավայր մըն էր։ Թերեւս անանկ կարծուի թէ Կիպրոս՝ Անգլիոյ հովանաւորութեան տակ գտնուելուն՝ ամէն կերպով յառաջացած տեղ մըն է. սխա՛լ, դժուար է գտնել աւելի անպիտան, աւելի վատ արարած մը քան կիպրոսցին։

Տեղս կը գտնուի կրթարան—որբանոց մը, աւելի արժանի պանդոկ—որբանոց կոչուելու, ինչպէս գրեցին Եգիպտոսի հայ թերթերը։ Շիրակը՝ այս հաստատութեան մասին բուռածներուն չէի ուզեր հաւատալ, բայց մօտէն քննելով զայն կատարեալ համոզում գոյացուցի այդ մասին.

Այդ համբաւաւոր որբանոցին մէջ պատսպարուող որբերը սնունդներուն ամէնէն գէշը կ'ընդունին։ Երբոր խեղճ որբիկները «անօթի ենք» կը ձայնեն՝ անոնց կը տրուի քիչ մը ձիթապտուղ, ամառը՝ հաւկիթ եւ պուլկուրէ բիլաւ, պայմանաւ որ 3 օխա պուլկուրին մէջ 25 դրամ եղ գտնուի։ Մինչ հայ որբերը այսպիսի սնունդը կ'առնեն, անդին, տակը քայլ անդին սրբքուած է անօրէն էֆէնտիին հացալից ու ճոխ սեղանը, ուր կը բազմի ան իր զաւակներուն հետ. պոծոյայքին՝ մարեգոնողաւոր աշխարհք կը բանէ. տեսակ տեսակ պտուղները ախորժելի ճաշեր կը ձեւացնեն. եւ մինչ անօրէնն ու իր ընտանիքը սրկօրատարար եւ անողոքաբար փորերնին կը կշտացնեն, խեղճ որբերուն կը մնայ անուշութիւն՝ համադամներու դիտել, պտուղներուն հեշտալի տեսքովը գոհանալ, եւ ... «լալ եւ կրճտել ատամանց»։

Այս բարեխիղճ անօրէնը ուրիշ գովելի յատկութիւն մըն ալ ունի. հասած տեղը յեղափոխութիւնը կ'անուանարկէ եւ հայ յեղափոխականները կը ներկայացնէ իբր մէկմէկ ոճրագործներ։ Իր այս արիկայական ցած ընթացքին պատճառն ալ ուրիշ բան չէ եթէ ոչ իր այն վախը թէ Թուրք կառավարութիւնը միտակար հաստատութիւն մը նկատելով որբանոցը՝ թող չտար որ սրտասահման որբեր գրկուին Թուրքիայէն, բան մը որուն հետեւանօք անօրէնը պիտի զրկուի 1. իր տարեկան 50 ոսկի թոշակէն. 2. իր փառաւոր ապրուստէն, 3. անվարձ սպասաւորներէն (յանձին խեղճ որբերու), որոնք պարտաւոր են ազգին դրամովը պանօրէնին զոյգ մը պզտիկները հոգալ ձինամելի՝ հսկատակ պարագային վերանուանելու սպառնալիքով. 4. մեծ մեծ ծախքեր ցոյց տալով աղօքը կէս կուշտ կէս անծթի պահելէն գոյացած տարեկան կլորիկ գումարէ մը։

Այս ամէն ապօրինութիւնները կը գործուին տեղւոյս բարեծաղիկ առաջնորդին հովանաւորութեանը տակ։ Այս առաջնորդ ըսուած արարածը շատ չուանելէ կորած է Երուսաղէմի մէջ. վենետիկ փախած է համբակաւորութիւնն ընդունելու համար։ Բայց Երուսաղէմի վանքը վերադարձուած է, ուսկից Ցարութիւն պատրիարք գլխէն փորձանք մը վանելու համար

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՎԵՐԱԾԻՆ 33

ՄԱՍ Բ.

ԳԼՈՒԽ Դ.

Մի քառորդ ժամից յետոյ Ծաղիկեան, Հեղինէն եւ երիտասարդ արեւզան կառքէն իջան մի համեստ բնակարանի առջեւ։ Հիւրերին միջանցքում դիմաւորեց մի երիտասարդ հայ տիկին հայկական աւանդական քթով եւ սեւ գանգուրներով որոնք պատկի նման զարդարել էին նրա մի քիչ դժգոյն դէմքը։

—Բարեւ, տիկին Վարսենիկ մենք եկանք. հղայքը հաւաքվե՞լ են։ Ներկայացնեմ ձեզ, խնդրեմ ծանօթանաք. զօքանչս, հարսնացուս եւ Սուրէն փարդսպեա, սատուածարանութեան ուսանող։

—Շատ ուրախ եմ. բաւական ժամանակ է որ ընկերները հաւաքված են, կարծեմ թէ ուշացաք. քիչ մնաց որ յոյսներս կտրէինք այս երեկոյ կատարվելու մասին։ Խնդրեմ, ներս համեցէք, վերարկուներդ իմ սենակում կը հանէք։ Գնանք ներս, օրիորդ, այս կողմից, ես եւ դու յետոյ կը ներկայանանք հիւրերին, միւս երկու հարսնաքոյրերի հետ։

Հեղինէն տիկին Վարսենիկի հետ գնաց, իսկ Ծաղիկեանը, զօքանչը եւ վարդապետը անցան փոքրիկ ընդունարանը։

Սրահը լուսավորված էր հանդիսաւորապէս. առաստաղի միջնեղից կախված լամպարը բաց վարդագոյն ու մեղմ լոյսով ողողում էր երիտասարդ երկսեռ հիւրերին, որոնք Ծաղիկեանին եւ նրա ընկերակիցներին տեսնելուն պէս յոտնի ընդհատեցին իրենց զուարթ խօսակցութիւնը եւ կարելի եղածին չափ լուրջ կերպարանք ընդունեցին։

Ծաղիկեանը ժպտալով ասաց.

—Օրիորդներ եւ պարոններ, անշուշտ կը ներէք ինձ եւ զօքանչիս, ձեզ առանձին առանձին ներկայացնելու ձեւականութիւնից կազատէք Ուրեմն ներկայացնում եմ ձեզ մի անգամից։

—Շատ ուրախ ենք, բայց հարսնացուն ո՞ւր է, աարկեցին մի քանի հնչիւն, օրիորդական ձայներ։

—Հարսնացուն էլ այստեղ է. մի քանի րոպէից նա էլ տիկին Վարսենիկի հետ կը գայ։ Հանգիստ եղէք. եթէ հարսնացուն այստեղ չը լինէր, զօքանչս էլ չէր գալ. կրկին ժպտալով պատասխանեց Ծաղիկեանը եւ զօքանչի ձեռքերը բռնելով տարաւ տեղաւորեց բազկաթոռի վրայ։

—Այստեղ նստիր մայրիկ, տես որչափ մեծ բազմութիւն կայ. վախենում էիր որ Հեղինէիդ հարսանիքը ուրախ չի անցնի։ Սրանք բոլորն էլ ուսանողներ եւ ուսանողուհիներ են. վաղը մէկ մէկ բժիշկներ, փաստաբաններ եւ ճնժիներներ պէտք է դառնան. ուրեմն մեր հարսանիքները պատկանում են ապագայ բարձր դասակարգին։ Այսպիսի մի հարսանիք պէտք է լինի, որ դու էլ զարմանաս. մայրիկս էլ կայ. ունենք պիանօ, ջութակ եւ սրինգ։ Մեր նուագածուները պէտք է լինեն իմ ընկերներս, ապագայ բժիշկներ եւ փաստաբաններ։ Պատուաւոր նուագածուներ են, չէ՞։

Ծաղիկեանը հազիւ խօսքը վերջացրել էր, երբ ներս մտան տիկին Վարսենիկը, տան տիրուհին, Հեղինէն Լրիւ սպիտակ զգեստներով, գեղեցիկ ու մաքրակերպ օրիորդների հետ։

Տիկին Վարսենիկը հարսնացուին ներկայացրեց հիւրերին. օրիորդները շրջապատեցին Հեղինէին եւ մեծ համակրանքով սկսեցին հարցեր տալ գալուն, կանացի ազնուկը թագաւորեց, որանց դղրդաց կանացի ծիծաղով եւ բացականչութիւնով։ Հե-

կիպրոս կը ղրկէ զայն՝ առանց անգլիներուն համաձայնութիւնն առնելու, միմիայն թագական ծթած աղանդրու գիտութեամբը ։ Այս վերջիններուն կրթնելով է որ այդ կրօնաւորը կը կատարէ իր գիշերային գայթակղելի այցելութիւնները զորս անխափան կը շարունակէ ։ Եր որ Ս. Աստուածածնայ տօնին օրը կը պտտարագէր, քարոզի դարձած առենը՝ կիներու տեղ որբանոցին տղայն ու երկու ծեր միայն տեսնելով դէմքը պղնձագոյն դարձաւ եւ երկու բառ լպրտելով լմնցուց քարոզը ։

Փաղքակեան

ԼՈՆՏՐԱՅԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ

Ժամանակէ մը ի վեր անձրև եւ ծաղկաքաղութեան Նկատմամբ անընդհատ եւ նախապաշարական գրութիւններ կը հրատարակուին մի քանի թերթերու մէջ ։ Այցելողներուն տրուելիք յաւագոյն պատասխանը արհամարհոտ լռութիւնն է ։ Մենք անոնցմով ոչ զբաղելու ժամանակ ունինք եւ ոչ ալ նպատակ ։ Բայց միամիտ հասարակութեան հանդէպ ալ ինքզինքնիս պարտական կը համարինք հետեւեալ բացատրութիւնները տալ ։

Այս պարոններուն ողնութեան չափը գիտնալ կրնան հասկնալ անոնք որ անաչառութեա՞մբ կը հետաքրքրուին այս խնդիրով, երբ ըսեմ թէ զիրենք 2. 3. 5 տարիներ պաշտպանած, պատսպարած, հագուեցուցած եւ կրթած եմ անարժանաբար, առանց ազգէն սատակ մը ուզելու, այլ փրկով, խօսքով ու ազդեցութեամբ, գիշերը ցորեկին խառնելով ճակատիս քրտինքովը վաստկած ստակովս ։ Եւ ահա առաջ փոխարէն այն գրիչը՝ զոր գործածել վարժեցի իրենց ձեռքերը՝ առաջին անգամ ինծի դէմ կը փորձեն ։ Այս է խակական իրողութիւնը եւ այս ինքնին բաւական է ցուցնելու հայ հասարակութեան թէ ինչ արժէք ունին այդ դժգոհներուն գանգատները ։ Մինչդեռ իրենք ամէն […] կոչիկներ կապե[…] եւ գլխարկն ծայրերը (եւ անոնցմէ ոմանք իրենց ազգականներէ ընդունած սակինին գրպաններն պահելով կամ ժամացոյց գնելով անպատիժ չը համարեցան մասնաւորին անգամ պահանջելու) ձրի կընդունին եւ չի գրնահատելով սակաւին պահանջելու իրաւունք ունին կը կարծեն, անդին Լոնտոնաբնակ հայեր սատի վճարելով իրենց պզտիկններուն տղայը մեր հաստատութիւնը դրած են ։

Նկատելով որ սոփիայ նուիրատուութիւններով պահուած հաստատութիւն մըն է, իրենք հնարաւոր ամէն բան ընդունեցին, հակառակ իրենց ուրանալուն ։ Եւ եթէ իրենց անվայել ընթացքովն ու երեւակայական պահանջներովն այլ եւս իրենց համար բան մը ընել անհնար ըրած չըլլային, կարելի է դեռ աւելին կընդունէին, ինչպէս որ շատ բան ալ կորսնցուցին ։ Օր օրինակ, երբ հասկցա՞յ թէ իմ ուտած նամակի դրոշմներս, ինծի հակառակ բաներ գրելով մը գործածեն, այլեւս նամակագրոշմ տալը դադրեցուցի ։ (թէեւ ան ալ կըլլին անուղղակի կերպով կատարայիւն ։ Այդ ալ իմ չարութիւններէն մէկն է հարկաւ ։

Այս աղնիւ պարոններըն ինծմէ միայն բարիք տեսան եւ ուրիշ ոչինչ. եւ եթէ ակնկալած ու երեւակայած շատ մը պահանջներնին յագուրդ չի գտաւ կը կարծեն, յանցանքը միայն իրենց քով թող փնտռեն ։

Զանոնք ձրի սնուցինք եւ առանց ոեւէ վարձատրութեան կամ հրաւիրուած դէպք մը պատահելու, ամէնքն ալ առողջ եւ զօրաւոր ըլլալով այսօր հրապարակ կիջնեն, չի նայելով որ ամանք վիրաւոր, տկար և անդամահասած մեղի (Ասիայ տրուած) խընամքին եւ սնունդին (որուն դէմ, չի մոռնանք ըսելու միայն դանգատ ունին ։) որդիութիւնը կը ցուցնէ ։

Մեր պարոնները չեն հաճիր սակկայ ուսումնարան կոչելու, եւ սակայն հասարակութիւնը կրնայ տեսանել թէ իրենց գրութիւններըքաղաքական զարգացում կը ցուցնէ ։ Կը վստահեցնենք հայ հասարակութիւնը որ առանց ամէնքն ալ իրենց գրածներն են, եւ ոչ թէ գրելու անկարող ըլլալով ուրիշներուն գրել տուած են ։ Եւ դեռ իրենց նամակներէն զատ շատ մը Թերթերու ալ (Տուրժուվ, Իրաւունք, Բիւրակն, Հայրենիք, Տարազ եւ այլն) յօդուածագիրներն են . մանաւանդ առանցմէ մին կերեւի թէ այժմ անոնց օտկան դարձած է ժամանակէ մը ի վեր. որ լի է անոնց յօդուածներովն ու վէպերովը ։

Ալ ինչ կուզէին եւ հասարակութիւնը ինչ կուզէր ։ Ճշմարիտ ըլլալու համար սա ալ ըսենք որ, ըստ իրենց գաղափարին, այդ ամէնը 13-14 տարեկան հօս եկած ժամանակնին գիտէին եւ հօս բան մը չի սորվեցան ։

Զիրենք այս աստիճան զարգացուցած ըլլալնուս եւ ալ աւելի յառաջ մղելու փափաք ունենալնուս համար էր որ փոքրիկ տպարան մը իրենց տրամադրութեանը տակը դրինք եւ 3-4 ամիսներ ամէն միջոցներ գործածեցինք զիրենք խրատելու, համոզելու որ Պասանի Թերթով թէ իրենց հասակակիցներուն օգտակար ծառայութիւն մը մատուցանել սկսին եւ թէ փոխանակ միասակար վէճերու՝ ինքզինքնին աւելի գործնականապէս զարգացնելու առիթը ունենան ։ Բայց անոնք փոխանակ մեր իրենց ներկայացուցած պատեհութենէն օգտուիլ գիտնալու՝ տղայական չարաճճիութեամբ ըմբոստացած՝ եւ դուրսէն ոմանց խրատին անսալով մերժեցին, եւ մեր ըրած բոլոր զիջումներուն չար մեկնութիւններ տալով կը խեղաթիւրեն իրողութիւնը եւ երբ չահագործուած ներկայացնել կը ջանան իրենց եւ հաստատութեանս միծագոյն բարիքին համար եւ մեծ զոհողութեամբ սկսուած գործ մը ։

Մինչդեռ հայութիւնը կողբայ արտասահմանի հայոց, մանաւանդ նոր սերունդին մայրենի լեզուն եւ ազգային ոգին կորսնցնելը, մենք հօս Անգլիոյ պէս երկրի մը մէջ, յաջողած ենք իրենց լեզուն ոչ թէ միայն պահել այլ նաեւ սորվեցնել եւ զարգացնել հազար եւ մէկ դժուարութիւններով, որոնց ամէնէն պզտիկները չէին իրենց վարմունքն ու դժկամակութիւնները ։ Իսկ ազգային ոգւոյն պահպանութեանը եւ իրենց հայրենասիրութիւն ներշնչուած ու այդպիսի մթնոլորտի մը մէջ սնած ըլլալնուն գործնական ապացոյցները իրենք եւ իրենց գրութիւններն են. որոնց համար կը պարծինք ճակատնիս բաց եւ քիչ մըն ալ հպարտացած՝ թէեւ իրենք այդ ալ կը խեղաթիւրեն եւ այդ փոքրիկ ուրախութիւնն ալ շատ կը տեսնեն մեզի ։

Կ. Թումաեան

(Տարունակելի)

ՕԳՆԵՑԷՔ

«Թողէք, Աստուած սիրէք, այդ ցցից-կախաղանից ազատուած որբաներին, Եւմէնից-Երիմից փախչող անպաշտպաններին. այդ կողմերն էլ թափեցին, խանգարեցին մեր վաղեայ հանգիստը, ներմուծեցին օտարի առաջ մեր ազգային արժանապատուութիւնը, մարդ ամաչում է...»

Հայ անունը կրող հարիւրաւոր վաճառականների բերաններից պայթող միօրինակ տոնով այդ գանգատն է դուրս թափում փողոցներում թափառող ցնցոտիների մէջ թագնված այն մշտաբեկ հոգիների հասցէին, որոնք դժբաղդութիւն են ունեցել գաւառացի կամ գաղթական անունը կրելու ։

Արտասահմանի հայ բուրժուազիայուս բողոքն է դա, յոգուտ ազգային արժանապատուութեան, նրա անմերձ դանդաղը, որին կցում է նա ընդհանրապէս և մի, այսպէս ասած, յարմար տրամաբանութիւն ։ Մեր բարձր, «ազգային» գաւառական ընկերական-բարոյական հայեացքներն են ցոլանում այդտեղ, նրա կուլտուրական զարգացման աստիճանը ։ Եւ միթէ արդարացի և անկողմնակալ չը պէ՞տք է գտնէք դուք այդ տրամաբանութիւնը, որը հանրութեան օգտի անունով է դուրս գալիս ։ Ես ցոյց կը տամ մի պարզ օրինակ, որից հայ բուրժուազիայի հոգեկան տրամադրութիւնները ըմբռնելու համար, մեզնից անպատճառ չէն պահանջի փիլիսոփայութեան թօկտորի հոգեբանական վերլուծող ոգին, այլ կարող ենք օգտուել լոկ կեանքի լօգիկայից ։ Երեւակայեցէք Բօլգարիոյ մի հայաշատ քաղաքի փողոցով անցնում է փոշոտ, բզզոտ, գրգռուած հանդերձներով հուժկու մշեցին՝ ահագին բեռը շալակին ։ Հազարաւոր հոգսեր, անվերջ ցաւեր թողել են նրա առնական, ջղոտ դէմքի վրայ իրանց հետքերին և դեռ թարմ սարիքից անթիւ կնճիռներ պատել են նրա ճակատին ։ Այսպէս, անցնում է նա մոլոր քայլերով, գլուխը գետին խոնարհած իր ծանր բեռով վաճառատների առաջից ։ Այսչափը մի առանձին նշանակութիւն չունի, բայց ո՞ւր թագցնել նրա անունը-հայ ։ Ո՞նց պէտք է նրանից խոյ[…]

[…] մայրը չարած դիտում էր այդ խրախճանքը ։ Նա կամաց կամաց սկսում էր համոզուել, որ հարսանիքը իսկապէս ուրախ պէտք է լինի ։

—Բայց ինչի՞ հայրն էլ այստեղ չը լինէր. ինչի՞. Նրա ներկայութիւնովը չը լինէր, հաւաքելով մտածում էր նա ։ Կարծես թէ ես էլ հիւր լինեմ, տարրերը աղջկանս շրջապատել են. Ես այստեղ ծնողաքաքիթ նստել եմ ։ Հեղինէն էլ նրանց հետ այնպէս է վարվում, որ կարծես թէ քոյրերը կամ ամէնամօտիկ ազգականուհիները լինեն. Իմ գոյութիւնը անգամ չի նկատում ։ Ա՜յդպիսի սէր. ինչեր չես անել տալիս ։ Մի օտար տղի համար ամէն բան մոռացվում է ։ Ճիշդ է. ուրախ հարսանիք պէտք է լինի, բայց ես չեմ կարողանում ուրախանալ ։ Երանի թէ մի բան պատահէր եւ պսակը ետ մնար. Երանի թէ այս վարդապետը յանկարծակի հիւանդանար, նոյնիսկ մեռնէր ։ Հիմա ո՞ր տեղից պէտք է քահանայ գտնեն խեղճը ։

Սեղծ պառաւը այդ խորհրդածութիւնների մէջ էր երբ եկեղեցի Նրա գլուխը դրկեցին ։ Նա գրեթէ բարկացած ետ դարձաւ եւ տեսաւ Հեղինէին, որը վարդի պէս բացված, միայն երջանկութեան արտայայտող վառվռուն աչքերով առաջ անցաւ ու մօր գլուխը ամբողջովին գրկելով շըշնչաց.

—Ինչ ես մտածում, մայրիկս, չե՞ս տեսնում որ ես շատ, շատ երջանիկ եմ ։ Միթէ քո բաղձանքը չէ՞ իմ երջանկութիւնը ։ Դու էլ պէտք է ուրախ լինես. մեր տունը անգամ այսչափ ուրախ եւ լաւ բարեկամներով շրջապատված հարսանիք չը պէտք է կարողանայինք անել ։ Տես, այստեղ հաւաքված հիւրերը բոլորն էլ երետասարդ մարդիկ են ։ Եթէ դու տխուր նստես բոլորի սրտերն էլ պէտք է կոտրվի. բայց ես գանկանում եմ որ իմ այսօրվայ երջանկութեան վըրա տխրութեան ոչ մի բիծ չը լինի ։ Դէ, մայրիկս, քեզ տեսնեմ, ուրախացիր, զւարճացիր. սիրելի Հեղինէիդ ամուսնութեան օրն է. չէ՞ որ դու միշտ կրկնել ես որ ինձ շատ ես սիրում ։ Հա մայրիկս, պէտք է ուրախ լինես, այնպէս չէ՞ ։ Այս խօսքերի հետ Հեղինէն սկսեց մօր այտերին ջերմ, ջերմ համբոյրներ տեղացնել ։

Տիկինի աչքերում արցունքներ երեւացին. Նա սկսեց արտասւել. իսկ Հեղինէն իր համբոյրներով չորացնում էր նրա արցունքները՝ որոնք այլեւս վշտի արցունքներ չէին, այլ մայրական զգացմունքներին բաւականութիւն տւող արցունքներ.

—Լաւ աղջիկս ուրախ կը լինեմ. ինձ թւում էր որ դու քո երջանկութեան մէջ ինձ բոլորովին մոռացար երջանիկ եմ որ այդպէս չէ եղել ։ Դէ գնա ընկերներիդ մօտ. Տաղիկեանին ասա որ պսակի խորհուրդը շուտով կատարեն.

Հեղինէն մօրից հեռացաւ աւելի երջանկացած. այն սառոյցը որ ընտեղծվել էր իր եւ մօր զգացմունքների միջեւ նրա երկար դիմադրութեան պատճառով, մի ակնթարթում հալվեց ջերմ, վեղուն զգացմունքների ազդեցութիւնից ։ Նա մօտեցաւ Տաղիկեանին եւ յայտնեց մօր փափաքը ։

Տաղիկեանն էլ գնաց Սուրէն վարդապետին, որը հիւրերին յայտարարեց թէ պատրաստվում է ամուսնութեան խորհուրդը կատարել ։

Մխակատարութիւնը մի քառորդ ժամ հազիւ տեւեց. ու հիւրերը բաւական փարթամ սեղանը շրջապատելով սկսեցին ուրախութիւն անել ։

Ուրախութիւնը երկար, շատ երկար տեւեց, գրեթէ մինչեւ լոյս ։ Տաղիկեան Հեղինէի եւ զոքանչի հետ գնաց նրանց հիւրանոցը սիրելը գնելով մի նոր կեանքի ։

ՎԵՐՋ Բ. ՄԱՍԻ

ՎԱՐԴՕ

չքեղ վաճառատան մէջ թափիչեայ բազկաթոռի վերայ ընկողմանած հայ հարուստը, որի հէնց նոր բաց արած լիքը կասսայի պատճառած գոհունակութեան ժպիտը իսկոյն ծածկւում է ամօթի կարմրով... ոչ ոք սրան պէտք է անբնական գտնի։ Մեր հարուստների հարիւրից քանիսն է նուիրած ժողովրդի բարօրութեան գործին, քանիսն է՞ք կարծում մտել է կեանքի կռւում բարոյական հաստատ քայլերով, ընկերական օրինակելի սկզբունքներով։ Մի հատն էլ հրաշալի տուպս պէտք է լինի։

Զարչիական հաշիւների նուիրած հայը անզգայում երեւակայում, ծրագրում է հազարումի ճարպիկութիւններ, անազնիւ պլաններ, թէ ինչպէս պէտք է հասցնի հարիւրը երկու հարիւրի, հազարը երկու հազարի և թէ ինչպէս կարող է անցկացնել կարելի եղածի չափ աւելի մեղկ և հեշտալից կեանք։ Այնինչ հայրենիքի արիւնոտ քնից հալածված անտերունչ պանդուխտը, հայ շինականը իր վարանոտ հայեացքը, նոյն իսկ ծայրագոյն արեւմուտքից՝ Ամերիկայից, դարձնում է դէպի նոյն տառապանքի աշխարհը, որտեղ նա կեանք է ստացել, ուր նա ապրել է հօտաղի իդիլիական անխախտելի կեանք և որտեղից ամենայն անգթութեամբ վտարել է նրան անյաղթելի անհրաժեշտութիւնը։ Նա աշխարհի չորս ծայրերումն է գնկրում մի յուսալից բաղձանքով. վերադառնալ իր հայրենի մոխրածածկ օջախը և իրան սիրելի հովիտներում նորից հնչեցնել քաղցր «լէ-լէ»ն..

Որտե՞ղ կոնայսատ երկու եղբայրների իղձերում։

Մէկը գիւղին քրքիջը երեսին «ոսկի՛» է գոչում մոլեգին, երկրորդը արիւնոտ լոտով վարա՛ն է քաշում, արիւնո՛տ վարան։

Որտե՞ղ հակոտնեայ իղձեր։

Ո՞ր մէկն է իրապէս օգնութեան կարօտ...

Էմիլ Շղարշեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԻՏԱԼԻԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ

Իտալիոյ և Թուրքիոյ միջեւ բաւական լուրջ խնդիր մը ծագած։ Կարմիր ծովուն մէջ, Հոտէյտայի մօտ Միտոփ ծովեզերեայ փոքր քաղաքին ձկնորսները աւարառութիւններ կընեն Տալաք կղզիներուն մէջ որոնք Իտալիոյ կը պատկանին՝ Մասսուայի դէմը։ Իտալական կառավարութիւնը կը բողոքէ այս աւարառութեանց դէմ։ Թուրք կառավարութիւնը հատուցում կը խոստանայ, բայց համաձայնութիւն չի գոյանար տուգանքի վճարման մասին։ Ասոր վրայ Կարմիր ծովի իտալական նաւախումբը ցոյց մը կընէ Միտոփի առջեւ և հրամանատար Առնու նաւազներու ջոկատ մը և երեք թնդանօթ ցամաք կը հանէ՝ ծովահէններուն փախուստը արգիլելու համար. մինչ ծովէն չորս մակոյկներ կ'օգնէին, որոնք եւ կը մղեն աւազակները՝ մեծ վնաս հասցնելով անոնց։ Իտալացիներուն կողմէ երկու նաւաստ կ'սպանուի, մէկը ընիկ։

Այն ատեն տեղական իշխանութիւնը հինգ օր պայմանաժամ կուզէ չարագործները յանձնելու համար։ Իտալացի հրամանատարը կընդունի պայմանով որ Միտոփի բնակիչները տասնըհինգ հազար ֆրանք վճարեն իբրեւ տուգանք երկու սպաննուած նաւազներուն։ Այս պայմանը չընդունուելուն, հրամանատարը կը ստիպուի ռմբակոծել քաղաքը՝ առանց վնաս պատճառելու թուրք զօրքերուն։

Պայմանները ընդունուելուն պէս կրակը կը դադրի։

ԹՈՒՐՔԻԱ

Զարը ինքնագիր նամակ մը ղրկեր է մեծ մարդասպանին շնորհակալութիւնը յայտնելու համար օսմ. պատուիրակութեան, որ նուէրներ տարաւ առաս կայսեր։ Նամակը յոյժ բարեկամական ոճով գրուած էր։

Բռնմելի ողջագուրանքներ։

— Պոլսէն կը հաղորդեն թէ Մակեդոնական հարցը այժմ բազմաթիւ գաղափարներու առարկան դարձած է դեսպաններուն մէջ և թէ Աւստրիոյ դեսպան պ. Գալիչէ վերջերս այդ մասին երկարօրէն տեսնուեր է Սուլթանին հետ։ Դեսպանները բացարձակապէս անհրաժեշտ կը նկատեն որ օսմ. կառավարութիւնը բարենորոգումներ կատարէ Մակեդոնիոյ մէջ եթէ չուզեր որ գարնան ապստամբութիւն մը ծագի։

ԼԱՀԷԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ

Պրուսելէն կը հաղորդեն՝ թէ բանակցութիւններ սկսած են տէրութեանց մէջ՝ Լահէի իրաւարարական ատեանին վերակազմութեանը համար։ Ֆրանսա և Պելժիքա առաջարկեն՝ որ՝ ֆրանսերէնը Ատեանին պաշտօնական լեզուն ըլլայ։ «Տէյլի Թէլէկրաֆ» թղթակիցն ալ կը հաստատէ միեւնոյն լուրը՝ կ'աւելցնէ՝ թէ Ռուսիա, Իտալիա, Պելժիա և Հոլանտա ում կուտան Ֆրանսայի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Նախկին նախարարապետ Թօտոր Իվանչոֆի և Ռատոսլավօֆի ժամանակ կատարուած զեղծումներուն ամբաստանագիրները պատրաստուած ըլլալով ամսոյս 28ին խրկուած են ամբաստանեալներուն։

Թօտոր Իվանչոֆ, տօքթ. Ռատոսլավօֆ, Տ. Թօնչէֆ և Մ. Թէնէֆ կը մեղադրուին սահմանադրութեան հակառակ գործած և իրենց անձնական շահուն համար իշխանապետութեան վնաս պատճառած ըլլալու մէջ։

— Անցեալ օր Ֆիլիպէնոպոլի մօտ պուլկար սահմանապահներու երկու խումբեր, գիշեր ատեն, իրար թշնամի կարծելով կրակ ըրեր են և իրենց սխալը ճանչցեր են միայն այն ատեն երբ բաց դանակներով յարձակեր են իրարու վրայ։ Երեք զինուոր մեռած են և երկու ծանր կերպով վիրաւորուած։

— Շաբաթ օր տօքթ. Խաթարչէֆ հասած է Սօֆիա և կայարանը դիմաւորած է զինք հոծ բազմութիւն մը «հուրա» աղաղակներով։ Երէկ հասած է նաև իր տիկինը։ Լուր կայ թէ Սօֆիայի քաղաքապետութիւնը մըտադիր է քաղաքապետական բըժիշկ նշանակել տօքթ. Խաթարչէֆը։

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ թուրք զօրքերը կը շարունակեն հալածել գնդապետ Սանքօֆը։ Մտադիր են անպատճառ ողջ ձերբակալել քաջ զինուորականը։

— Ուսքիւպէն Պէլկրատ տրուած լուր մը կը հաւաստէ թէ հաւաքուած պահեստի զօրքերուն մէկ մասը կարձակուի, պայմանաւ որ պատրաստ գտնուին առաջին հրամանին իրենց դրօշակներուն ներքեւ գտնուելու։

— Սէլանիկէն գրուած նամակ մը կը պատմէ թէ թուրք զօրքերը շարունակ կը դիմեն դէպի ապստամբ գիւղերը։ Թուրքերուն զարմանք պատճառողը սա է եղեր թէ ապստամբները իրենք կը դիմաւորեն զօրքերը հետերնին կռուելու համար։

Ամէն օր 10–20 վիրաւոր զինուորներ կը հասնին Սէլանիկ։ Վիրաւորեալները գիշեր ատեն կը տանին եղեր ժողովուրդը չզրգռելու համար։

— Սէլանիկէն «Քէօլիշէ Ցայթունկ»ին կը հաղորդեն որ հոկտեմբեր 14ին Սէրէզէն Պոլիս խրկուած են 40 վիրաւոր զինուորներ և սպաներ։ Ուրիշ վիրաւորեալներ ալ ճամբայ ելած են և Սուլթանին հրամանին համաձայն բոլոր վիրաւորեալները անոր ծախքով պիտի դարմանուին։

— Սահմանագլխի մօտիկ գաւառներու մէջ կռիւը կը շարունակէ կատաղի կերպով։ Մելնիքի մօտ անտառի մը մէջ 8 զինուորի դիակներ գտնուած են մեծ ծառի մը կապուած։ Կ'ենթադրուի թէ անօթութենէ մեռած են հոն, որովհետեւ ոեւէ վէրք չէ տեսնուած իրենց վրայ։

— «Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ» թերթը իր Պոլսոյ թղթակցէն կը տեղեկանայ թէ մօտ օրէն ամբողջ Մակեդոնիոյ մէջ բոլորովին պիտի ընդհանրանայ ապստամբութիւնը և կարելի չպիտի ըլլայ երկիրը հանդարտեցնել մինչեւ որ մեծ պետութիւնները միջամտելով Մակեդոնացիներուն արդարացի պահանջներուն բաւականութիւն չտան։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանական կառավարութիւնը խստիւ արգիլեր է պօէրներուն գաղթել Աֆրիկէի գերմանական երկիրները, առարկելով՝ թէ անոնք վտանգաւոր տեղեր են։

«Տէյլի—Թէլէկրաֆ» կըսէ թէ մօտերս 30ի չափ պօէր ընտանիքներ ուզեր են անցնիլ գերմանական արեւմտեան—հիւսիսային Աֆրիկէն, սակայն չեն ընդունուեր։

ՖՐԱՆՍԱ

Մինչեւ հիմա Զօլայի յիշատակարանին համար եղած հանգանակութեան գումարը հասած է 54,408.85 ֆրանքի։

— Հանքային գործաւորներու համաժողովը որոշած է շարունակել գործադուլը։ Նոր պատգամաւորներ նշանակուած են գործաւորական կուսակցութենէն, որոնց յանձնարարուած է օրականներու խնդիրը կարգադրել ընկերութիւններուն հետ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Ազգային երկսեռ վարժարաններու Սիսակեան Սանուց ընկերութիւնը կուգայ իր խորին շնորհակալութիւնը յայտնելու Տ. Սարգիս Գաբրիէլեանի, որ իր նշանախօսութեան առթիւ հաճեցաւ 50 ֆր. ոսկի նուիրել։

Վարչութիւն
(ԿՆԻՔ)

ԹԱՏՐՈՆ

Վաղը ժամ $8^1/_2$ առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուի «99 տեսակ տգեղութեամբ երկրիս ամէնագեղեցիկուհին» խիստ զուարճալի կատակախաղ 4 արարուած. եւ մի ծաղաշարժ շուեշտ մը

Շաբաթ երեկոյ, «Օթէլլօ» ողբերգութիւն 5 արարուած նոյնպէս մի ծաղաշարժ շուեշտ մը։

Отговорникъ
Мурадъ-Ераносянъ

Печатница "Взаимность" Вара'